

***Hydroporus marginatus* (Duftschmid), nieuw voor Nederland (Coleoptera: Dytiscidae)**

door

J. G. M. CUPPEN

Vakgroep Waterzuivering, sectie Hydrobiologie, L.H. Wageningen

ABSTRACT. — *Hydroporus marginatus* (Duftschmid) new for The Netherlands (Coleoptera: Dytiscidae). In a recent paper Burmeister (1982) recorded water beetles collected on 13 sampling-localities on Walcheren, province of Zeeland, under which *H. marginatus*. On the basis of a supposed record by Everts the species was not recognized as new for The Netherlands. Burmeister's records are confirmed here and some data concerning distribution and habitat are given. These records are the most northern known for the species on the European mainland.

In een recent artikel gaf Burmeister (1982) een overzicht van de waterkevers op 13 monsterpunten verzameld op Walcheren in de periode 1975-1978. Door deze auteur werden *Helophorus alternans* Gené, 1836 en *Hydrochus nitidicollis* Mulsant, 1844 als nieuw voor Nederland gemeld. Naast deze twee werden door de auteur nog talrijke zeldzame soorten voor Nederland opgevoerd, die — in zoverre het halofiele c.q. halobionte soorten betreft — in het kort werden besproken. Een zeer opvallende soort in de soortenlijst was *Hydroporus marginatus* (Duftschmid, 1805), die nieuw voor Nederland is. Dit werd door de auteur onder verwijzing naar Everts (1906, 1922-1928) echter niet als zodanig gemeld. Slechts in Everts (1898, 1906) is de soort vermeld, echter als niet inlands. In Everts (1922-1928) ontbreekt *H. marginatus*, evenals in Brakman (1966) en Van Nieukerken (1982).

Doordat Burmeister deze vondst slechts bijna terloops noemt, terwijl het toch een nieuwe soort voor de Nederlandse fauna betreft, werd de juistheid van de determinatie enigszins in twijfel getrokken. Op mijn verzoek werd mij door de heer Burmeister een ♂ toegezonden, verzameld in een smalle sloot bij Westkapelle in juli 1977, die correct gedetermineerd bleek te zijn. In totaal werden door Burmeister (in litt.) drie exemplaren van *H. marginatus* verzameld in genoemde sloot (EIS 26.05.) en in plassen ten noordwesten van Veere (EIS 25.06.). Voor een uitgebreide beschrijving van deze monsterpunten wordt verwezen naar het artikel van Burmeister (1982).

Hydroporus marginatus lijkt qua grootte, vorm en kleur sterk op de zeer algemene *Hydroporus planus* (Fabricius, 1781). De puntering van de dekschilden is bij *H. marginatus* echter veel dichter (tussenruimten tussen de punten ongeveer even groot of iets kleiner dan de punten) en de micro-reticulatie van het halsschild is veel uitgebreider (alleen het midden van het halsschild is glad of zeer zwak gereticuleerd). Determinatie van de soort kan met Everts (1898) en Schaefflein (1971). Het is mogelijk dat zich in de Nederlandse collecties nog meer exemplaren van *H. marginatus* bevinden, met name uit Zeeland en Zuid-Limburg.

H. marginatus is bekend uit Zuid-Europa en het zuidelijk deel van Midden-Europa. Het areaal strekt zich uit tot ver in Azië (Franciscolo, 1979). In Duitsland loopt de noordelijke grens van het areaal via Silezië naar het midden-Rijngebied (Schaefflein, 1971). In de omstreken van Aken is de soort niet zeldzaam (Burmeister, 1981). Ook uit België (Everts, 1898; persoonlijke waarneming) en zuidoost-Engeland (Foster, 1984) is de soort bekend. Op grond van deze verspreiding mocht de soort dan ook in Nederland verwacht worden. De Nederlandse vindplaatsen zijn de meest noordelijke op het Europese vasteland.

Habitats waarin *H. marginatus* wordt aangetroffen, zijn met name tijdelijke bovenloopjes van (berg)beken in kalk- en kalksteengebieden (Cooling, 1981; Foster 1984). In deze bovenloopjes trekt *H. marginatus* zich met het dalen van het waterpeil terug in de bodem (Foster, 1984). Het voorkomen van tracheeën in de dekschilden kan gezien worden als een aanpassing aan het leven in het grondwater (Smrž, 1981). Ook in grind-, zand- en leemgroeven wordt de

soort in het buitenland aangetroffen (Schaefflein, 1971; Foster, 1984). In deze habitats is *H. marginatus* een pioniersoort, die vaak na een aantal jaren weer verdwijnt bij accumulatie van organisch materiaal op de bodem. Door zijn kleurpatroon zal hij, evenals vele andere pioniersoorten, op een gele of geelbruine ondergrond met weinig vegetatie minder gemakkelijk opgemerkt worden door predatoren dan tegen een donkere ondergrond. Waarschijnlijk is het vliegvermogen van *H. marginatus* goed ontwikkeld, waardoor kolonisatie mogelijk is van deze pioniermilieus, die vaak op grote onderlinge afstand liggen.

De vondst door Burmeister (1982) van drie soorten met een mediterraan-atlantisch verspreidingspatroon nieuw voor de Nederlandse fauna doet de vraag rijzen of we hier te maken hebben met een recente uitbreiding van het areaal ten gevolge van het warmer worden van het klimaat dan wel of het slechts een gevolg is van de geringe verzamelactiviteit in dit gebied. In eerste instantie ben ik meer geneigd tot de tweede veronderstelling; wanneer deze soorten echter in de nabije toekomst op meer plaatsen verzameld worden en met name ook in gebieden waar in het verleden meer verzameld is (Oostvoorne, omstreken van Den Haag), dan wordt de eerste veronderstelling waarschijnlijk.

De auteur bedankt Dr. E.-G. Burmeister voor de verstrekte informatie en het afstaan van een exemplaar van *H. marginatus* ten behoeve van de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden.

LITERATUUR

- Brakman, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggende gebied. — *Monogr. ned. ent. Vereen.* 2: 1-219.
- Burmeister, E.-G., 1981. Zur Wasserkäferfauna Nordwestdeutschlands. Teil I: Aephaga (Haliplidae, Noteridae, Gyrinidae, Hygrobiidae, Dytiscidae) (Insecta, Coleoptera). — *Spixiana* 4 (1): 73-101, 2 figs.
- , 1982. Ein Beitrag zur aquatischen Käferfauna von Walcheren, Niederlande (Insecta, Coleoptera) unter besonderer Berücksichtigung von halophilen und halobionten Arten. — *Zool. Bijdr.* 28: 85-99, 2 figs.
- Cooling, D. A., 1981. Records of aquatic Coleoptera from rivers in southern England. — *Entomologist's Gaz.* 32: 103-113, 1 fig.
- Everts, E., 1898. *Coleoptera Neerlandica* 1: 1-676, 62 figs., Nijhoff, Den Haag.
- , 1906. *Lijst der in Nederland en het aangrenzende gebied voorkomende Coleoptera*: 1-71. — Den Haag.
- , 1922. *Coleoptera Neerlandica* 3: I-XVIII, 1-667, 19 figs., Nijhoff, Den Haag.
- , 1922-1928. Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopteren-fauna. — Talrijke artikelen in: *Ent. Ber., Amst.*
- , 1925. *Coleoptera Neerlandica. Nieuwe naamlijst der in Nederland en het omliggend gebied voorkomende schildvleugelige insecten*: 1-140. — Thieme, Zuthphen.
- Foster, G. N., 1984. Atlas of British water beetles — preliminary edition. Part 3. — *Balfour-Browne Club Newsletter* 31: 1-22, 28 maps.
- Franciscolo, M. E., 1979. Coleoptera. Haliplidae, Hygrobiidae, Gyrinidae, Dytiscidae. — *Fauna d'Ital.* 14: 1-804, 2235 figs.
- Nieukerken, E. J. van, 1982. *Instructies voor medewerkers EIS-Nederland 6. Handleiding voor het project waterkevers (Coleoptera)*: 1-28. — Stichting Europ. Invert. Surv., Nederland, Leiden.
- Schaefflein, H., 1971. Familie: Dytiscidae, echte Schwimmkäfer. — *Käfer Mitteleuropas* 3: 16-89.
- Smrž, J., 1981. Respiration — a new function of some hydroporine elytra (Coleoptera, Dytiscidae Hydroporinae). — *Acta ent. Bohemoslov.* 78: 209-215.